

Zranitelnost pěchoty a jak ji snížit.

Mnohý čtenář nebude snad souhlasit s nadpisem tohoto pojednání. Namítne, že není vhodné psát jen o zranitelnosti pěšáka, neboť všechny složky armády jsou zranitelné, poněvadž válečná technika dospěla tak daleko, že fronta nebude probíhat jenom v místech, kde budou stát proti sobě nepřátelské pěchoty, nýbrž účinkům nepřátelských zbraní budou vydáni všichni příslušníci armády. Tato námitka jest jistě odůvodněná, neboť každý ví, že nejen příslušníci armády jsou zranitelní, nýbrž letectvem, dalekonosným dělostřelectvem a jinými zbraněmi bude zasahováno i civilní obyvatelstvo hluboko v zápolí. V příští válce budou stát proti sobě ve frontě celé národy.

Přesto jsem si jist tím, že většina čtenářů bude souhlasit se mnou, když řeknu, že je nutno především si všimnout zranitelnosti pěšáka a snažiti se ji všemožně zmenšit.

Důvody: Srovnajme ztráty na př. armády francouzské ve válce 1914 až 1918. Tato armáda ztratila 1,500.000 mužů a z toho více než 1,200.000 pěšáků, což je přes 80 % celkového počtu ztrát. Důstojníků padlo 36.000 a z nich bylo více než 29.000 pěšáků. I zde tento poměr činí víc než 80 %. Měla tudíž pěchota francouzská ztráty nesrovnatelně větší, než ostatní složky armády dohromady. Tento poměr ztrát pěchoty proti ztrátám ostatních složek byl přibližně stejný u všech armád.

Cvičební řád, P-I-2, čl. 10 praví: „Pěchota je hlavní zbraň. Plní nejdůležitější a nejtěžší úkoly v boji a rozhoduje jej tím, že ničí nepřítele, dobývá terénu a drží jej proti nepříteli... Podle ní se zakládá boj a činnost ostatních zbraní. Ty jsou určeny k tomu, aby pracovaly v její prospěch...“ V čl. 12 je pak řečeno: „Pěchota velmi podléhá účinku palby, rychle se tělesně a duševně vyčerpává. G-V, čl. 28 praví: „Pěchota je hlavní zbraň, které připadá na bojišti úloha nejtvrďší a nejnamáhavější...“ Pěchota je a zůstane alfou i omegou všech válečných dějů. Výsledek války, buď porážka nebo vítězství, bude záležet tudíž jen na pěchotě. Ona je nejpočetnější složkou armády a jest obrazem národa, protože v sobě zahrnuje všechny jeho sociální třídy a vrstvy.

Představíme-li si boj v moderní válce s použitím všech vymožeností techniky, dospějeme k přesvědčení, že ztráty pěchoty budou veliké, jestliže pěšák nebude pro tento boj náležitě vybaven a vycvičen.

Za zmínku stojí zpráva, která nedávno proběhla denním tiskem, že italská armáda zavádí v pěchotě štíty tvaru čtyřhranných ocelových desek, které mohou být postaveny kolmo na zem. Tyto štíty byly v letošních manévrech italské armády zkoušeny. Z této zprávy je patrné, že se problému, jak zmenšit zranitelnost pěšáka, začíná věnovat zvýšená pozornost.

Statisticky je dokázáno, že ve světové válce 1914—18 poměrně největší ztráty na mrtvých a raněných byly hned v prvních měsících tažení. Příčiny těchto ztrát nelze spatřovat jen v chybách vedení. Těch se dopouštěli více nebo méně velitelé na obou válčících stranách. Tyto příčiny nutno hledat hlavně v nedokonalém výcviku, zejména v neznalosti využívání terénu, v neznalosti zastírání, v neznalosti používání polního náčiní, kterým byly ostatně některé armády vybaveny velmi skrovně, dále v chybném vedení malých jednotek, v nepraktickém a těžkopádném výstroji, v neznalosti součinnosti zbraní.

Odstranění těchto chyb bylo draze zapláceno, ale bylo provedeno přece jen včas. Přesto, že se válečná technika postupem doby značně rozvíjela, byly ztráty již relativně menší.

Která ze dvou (neb i více) moderních pěchot bude méně zranitelná? (Předpoklad, že jsou všechny morálně stejně hodnotné a mají dobré vedení vyšších jednotek.) Na tuto otázku se pokusím odpovědět co nejobsáhleji.

Nejméně zranitelná pěchota bude zajisté ta, která bude mít tyto vlastnosti:

- 1) bude rychlejší,
- 2) bude lépe, praktičtěji, vycvičena,
- 3) bude lépe vyzbrojena,
- 4) bude lépe vycvičena,
- 5) bude mít lépe vycvičené velitele malých jednotek.

Všimněme si blíže těchto vlastností.

1) Rychlejší pěchota bude ta, která bude lépe organizována, bude homogenní, bude zbavena těch složek, které ji činí těžkopádnou a brzdí její pohyb, a bude vybavena dostatečným množstvím dobrých motorových vozidel.

2) Rychlost pěšáka se zvětší a zranitelnost zmenší, bude-li lépe, t. j. praktičtěji, vycvičen. Toho dosáhneme tehdy, jestliže

a) opatříme pěšáka praktickými součástkami oděvu, zejména dobrou obuví,

b) barva oděvu bude přízřusobena co nejvíce barvě terénu,

c) součástky strůje, zejména polní náčiní, budou lehké, málo objemné, stejnoměrně na pěšákovi zavěšené tak, aby nepřekážely jeho pohybům, neharašily při postupu a bylo jich možno snadno dosáhnout. Moderní pěšák se nesmí podobat středověkému zbrojnošovi.

3) Lepší výzbroj je ta, která má

a) účinnější,

b) lehčí a praktičtější zbraně, z kterých lze během krátkého okamžiku zahájit palbu,

c) praktičtější ostatní součástky výzbroje, zejména však dobře vyřešené zásobování střelivem.

4) Výcvik mužstva.

I k tomuto odstavci mnohý namítne, že není třeba psát o výcviku, neboť je samozřejmé, že směřuje výhradně k tomu, abychom mohli dosáhnout vítězství bez velkých ztrát. Je to pravda, avšak výcvik je zhusta prováděn bez zřetele na možné ztráty, schematicky, a některá jeho odvětví, ač jsou zvláště důležitá s hlediska omezení počtu ztrát v boji, jsou značně zanedbávána, třebaže je dosti času je důkladně procvičit.

Vyvcit pěšáka tak, aby byl chráněn co možná nejvíce před účinkem nepřátelských zbraní, znamená věnovat pozornost těmto složkám výcviku:

a) Využívání terénu. Cvičební řád P-I-2 v čl. 126 praví: „Terén má podstatný vliv na všechnu bojovou činnost pěchoty, neboť ji svými vlastnostmi buď usnadňuje nebo ztěžuje.“ V čl. 134 je řečeno: „Využitím a úpravou terénu usnadňujeme pohyb, zvyšujeme výkonnost zbraní, utajujeme jednotky před pozorováním, chráníme je před palbou...“ Čl. 467 pak praví: „Každý voják musí znát význam tvarů a pokrytosti terénu, jak pro vlastní, tak i pro nepřátelskou činnost, aby dovedl jich využitím zlepšit své pozorování a účinnost své zbraně a chránit se proti pozorování a účinkům zbraní nepřítele.“

Školit vojína, aby uměl využívat vlastností terénu, je nutno s veškerou důsledností a důkladností od samého začátku až do konce jeho služby. Využívat terénu musí voják téměř pudově. Musí se naučit znát cenu každého křoviska, krtiny, hroudy, obilí, řepného a bramborového pole, kupky sena, pařezu, stromu, trsu trávy a p. pro skryt. Musí vědět, že proti letci ho chrání křoviny, stromy, mandele, kupky sena, tráva, obilí, příkopy, jámy, zastavení pohybu, barva stejnokroje shodná s okolím, využití stínu atd. Je nutno přidělit pěším jednotkám dostatečné množství leteckých snímků, z kterých by bylo zřejmé dobré i špatné využívání terénu proti letectvu. K těmto snímkům se dostane pěšák zřídka kdy.

Důležité je plížení; dovoluje, je-li provedeno správně, v tichosti přiblížit se až k samému nepříteli. Vojín, kteří umějí dobře využívat terénu, přiblížit se nepozorovaně co nejbliže k nepříteli, je nutno odměňovat buď pochvalou nebo dovolením přes večerku a p. Na druhé straně neváhat přinutit vojín, kteří si při tomto výcviku počínají nedbale, k využívání terénu i trestem. Ovšem velitelé musí dávat ostatním dobrý příklad.

Požadavek naprostého využívání terénu a bojového chování ode všech musí klást s veškerou důrazností řídící cvičení.

b) Používání polního náčiní. Při cvičení v terénu má často pěšák lopatku připevněnou na opasku, ačkoli bojová situace vyžaduje, aby ji měl v ruce nebo zasunutou za opaskem (P-I-2, čl. 472). Ani zde není často kladen s náležitým důrazem požadavek, aby si voják, jakmile se v boji zastaví, upravil své palebné stanoviště (P-I-2, čl. 499) nebo se zakopal. Není-li možno se zakopat, aby nevznikly polní škody, je nutno nařídit, aby si vojín před sebe zabodli do země aspoň lopatku (G-V, čl. 36, 37). Práci s polním náčiním je třeba cvičit hned od počátku presenční služby. Vojínům je třeba vštípit starou pravdu, že lopatka je právě tak hodnotnou zbraní jako puška. (Nepokládám za správné, že polní lopatka nepatří do výzbroje, nýbrž do výstroje, kategorie „strůj“; Sm. 60, příl. 1.)

K zvýšení zájmu o tento výcvik by měly být pořádány mezi rotami závody v zakopávání, v rotách pak závody jednotlivců, tak jako se konají závody střelecké.

c) Zastírání. Tato složka výcviku jde ruku v ruce s využíváním terénu a s jeho úpravou neboli s používáním polního náčiní. Mám dojem, že v tomto výcviku je naše pěchota dosti daleko za požadavky moderního boje. Při cvičeních je často vidět jen snahu maskovat se zelenými haluzemi, které zakrátko uschnou a mají účinek zcela opačný, než kterého chceme dosáhnout. Totéž platí o maskování posečenou travou.

Výcvik v zastírání vyžaduje znalosti a účelného použití optických efektů světla a stínu. Je nutno vojína cvičiti v pozorování přírodních barev a tvarů; nutit ho, aby si všimal změn svého okolí při změněném osvětlení, v různých ročních dobách atd. Tento výcvik se doplní studiem leteckých snímků, z kterých vojin snadno pochopí dobrý i špatný způsob zastírání a využívání terénu. Další zastírací výcvik má obeznámit pěší jednotky s umělými prostředky zastírání a maskování. Třeba cvičit technické práce, jako pletení a vyplňování drátěných sítí, zastírání zákopů, východů, střílen, stanovišť kulometů, komunikací atd. V tomto oboru má naše pěchota velmi málo zkušeností. Ani výcvik v akustickém zastírání nesmí být rovněž opomíjen.

Je nutno přidělit dostatek materiálu na umělé masky anebo zvýšit výcvikový paušál (Sm. I, Paušál velitelů I), aby mohl být zakoupen. Jde zejména o drát na sítě, plachty maskovací, siluety, maskovací pláště, pláštěnky (pro zimní a letní dobu) atd.

Málokde je cvičeno v zimě s bílými plášti, ačkoliv jsme mohli viděti v obrázkových časopisech pěkné snímky polské pěchoty v těchto bílých pláštích. Naš pěšák zná tyto věci většinou jen z doslechu.

Zastírání se provádí též zadýmováním a zamlžováním. V P-I-2, čl. 26 stojí: „K zastření pohybu, činnosti a předmětů zadýmováním a zamlžením používá pěchota dýmotvorných a mlhotvorných prostředků, které jsou jí zvláště dodávány.“ S těmito prostředky má naše pěchota jen malé zkušenosti, neboť jsou jí jen zřídka kdy přiděleny. Cvičení v zadýmování a zamlženém terénu jsou velmi důležitá (P-I-2, čl. 432), a proto vyšší přiděl těchto prostředků je pro výcvik nutný.

d) Noční výcvik, výcvik v mlze. Cvičební řád, P-I-2, v čl. 414—430 vypočítává výhody a nevýhody boje v noci, právě tak, jako říká, jak se má tento boj vésti. Polní řád, G-V v čl. 479 praví: „Operace podniknuté v noci postihují nepřítele hlavně překvapením, které mu způsobují. Tímto překvapením lze dosáhnouti — je-li velitel odhodlán a vojsko v nočních akcích dobře vycvičeno — s malými poměrně prostředky důležitých výsledků.“ Noční výcvik je velmi důležitý, neboť je na bílé dni, že vycvičená pěchota dosáhne značných úspěchů v noci a naopak pěchota nevyvycvičená utrpí značné ztráty. Je třeba cvičit pozorování, naslouchání, orientaci, udržování naprostého ticha, odstraňování harašení součástí výstroje a výzbroje atd.

Z bojových akcí nočních jsou nejdůležitější případy. Při cvičeních v noci nesmí býti nikdy opominuto cvičit s maskou. Pochody v noci mají nesmírnou důležitost, a proto musí být často cvičeny. Jsou též velmi namáhavé (G-V, čl. 153). V příští válce budou tyto pochody téměř normálním způsobem přesunů pěchoty. Mezi důležité složky nočního výcviku patří používání osvětlovacích raket a světlometů. Terén, i nejnámější,

vypadá zcela jinak za noci při osvětlení než za dne. Doba osvětlení je krátká, a přece je nutno terén přehlédnouti, v čemž je nutno vojína cvičiti. Útočící pěšák musí též dobře vědět, jak se má chovat, je-li osvětlen raketou nebo světlometem. Se světlometry se cvičí u nás velmi málo. Bylo by potřeba, aby technické rotý vojskových těles byly vybaveny světlometry, s kterými by mohly ostatní rotý cvičit. Světlomet je velmi dobrou pomocnou zbraní, jak pro obránce, tak pro útočníka.

e) Výcvik v lese. Les má značné výhody, ale jen pro pěchotu velmi dobře vycvičenou a odvážnou (P-I-2, čl. 363—379). Při cvičeních v lese je třeba zachovávat naprosté ticho. Hluk a povyk, který bývá při těchto cvičeních někdy slyšet, je nutno stůj co stůj odstranit. Nikdy se nesmí při bojových cvičeních v lese zapomínat na používání masky, neboť v lese je účinek bojových plynů zvýšen (P-I-2, čl. 363). Taktéž se nesmí zapomínat na cvičení nočních akcí v lese. Je třeba cvičiti boj v obilí a v kukuřici. Tento druh výcviku z technických důvodů (polní škody) se omezí většinou na názorné ukázky v terénu.

f) Boj o osady. Tento druh boje může způsobit špatně vycvičené pěchotě značné ztráty. V P-I-2, čl. 381 se praví: „Osady skrývají vojska před pozemním a do značné míry i vzdušným pozorováním, umožňují zastírání, utajení a překvapení.“ Výcviku v tomto druhu boje je nutno věnovat více času; mám dojem, že je poněkud opomíjen.

g) Součinnost s ostatními zbraněmi: s útočnou vzbou, letectvem, dělostřelectvem atd. Cvičební řád P-I-2, čl. 342 praví: „Napaďne-li útočná vzbou pěchotu náhle a s překvapením, a zvláště podaří-li se jí vniknout do její sestavy, může jí způsobit značné ztráty.“

Tomuto odvětví výcviku nutno věnovat dostatek času, pokud to jen rozpočet a okolnosti dovolí. Právě tak jako součinnost s útočnou vzbou je poměrně málo cvičena i součinnost s letectvem, ačkoli cvičení toho druhu by měla být co možná nejčastější. Je třeba cvičiti spolupráci vlastního letectva s pěchotou za všech okolností boje, pasivní obranu p. 1. (přidělený letoun by označoval jednotky, které špatně využívaly terénu a pasivní obranu chybě prováděly), aktivní obranu p. 1., aby byla dána možnost palebným jednotkám pěchoty zasáhnout (Sm 86, čl. 195, P-I-2, čl. 350).

Součinnost s dělostřelectvem se cvičí jen zřídka a jen při větších cvičeních se střelivem cvičným. Soudím, že je třeba provádět nejen přestřelování těžkými kulomety, ale též dělostřelectvem. Pěšák musí zvykat své nervy a ucho zvukovým dojmům, které působí palba dělostřelectva. Musí umět ihned rozeznat, kdy střílí nepřítel a kdy vlastní dělostřelectvo. Palba vlastního dělostřelectva zvedá nemálo morálku pěšáka.

h) Plynový výcvik. Tento obor výcviku zasluhuje snad největší pozornosti a péče, neboť to budou plyny, které způsobí v příštím konfliktu značné ztráty. Plynový poplach je třeba cvičit za každých okolností. Plynová maska, právě tak jako polní lopatka, musí být brána na každé cvičení a za každých okolností, když voják má pušku. Nepokládám za správné, že v předpise P-II-1a—8, v 3. sešitě „lehký cvičební ústroj“, chybí lopatka a maska. Při každém cvičení je třeba co možná cvičit práci plynových hlídek. Je nutno zřizovat úkryty nepropouštějící plyn, cvičit práci desinfekčních skupin, které jsou u pěchoty většinou známy jen z theoretických přednášek. Pobyt v otrávené atmosféře, jak se doposud

cvičí, pokládám za málo dostačující a nutno jej rozřešit (G-XI, čl. 144 až 151). Pěší útvary třeba vybavit plynovým materiálem všech druhů a v takovém množství, aby bylo možno cvičit stále, zvláště pak s plynovými maskami.

5) Vedení malých jednotek až do praporu v to.

Velitelé malých jednotek musí dokonale využívat terénu, t. j. vést jednotky od skrytu ke skrytu tak, aby svůj úkol provedli co možná nejrychleji (P-I-2, čl. 157) a s nejmenšími ztrátami. Jen tak dosáhnou překvapení nepřítele. V čl. 130 P-I-2 je řečeno: „Každý velitel pěší jednotky má mít smysl pro terén a umět jej hodnotit, aby v něm našel všechny výhody pro splnění úkolu, a to se zřetelem k situaci a prostředkům, k dané denní době a povětrnostním podmínkám. Hodnocení se provádí studiem na mapě, v plánu, leteckém snímku, panoramotickém náčrtku, hlavně však obhlídkou terénu. Tu provádějí velitelé všech, zvláště malých jednotek...“

Při cvičení jsme často svědky toho, že pěší jednotka překračuje hřbet vycházkovým tempem, zatím co druhá, v hluchém prostoru, zřejmě chráněna před nepřátelskými zbraněmi, zejména pěchotními, postupuje přískoky, poklusem, ačkoli by mohla využít tohoto místa k oddechu, velitel pak k jejímu uspořádání a k obhlídce dalších částí terénu, v němž má postupovat.

Takovéto a podobné situace ukazují, že se velitelé malých jednotek v těchto případech dosti nevžili do svých úloh a schematisují.

Dalším kamenem úrazu je koncepce rozkazů. Ačkoliv Cvičební řád P-I-2 v čl. 187 praví, že rozkaz musí být jasný a stručný, přece jsme často svědky rozvláchného nařizování, při kterém podřízeným není úkol dost zřetelně a jednoduše určen. Někteří velitelé oplývají přespřílišnou předvídavostí a dávají své četě a rotě podrobné dispoice pro útok na druhý i třetí cíl, ačkoliv ještě nevyrazili a nezmocnili se cíle prvního, anebo nejsou ještě ani ve východišti. Tento způsob je naprosto chybný a je důsledkem toho, že většinou známe předmět cvičení a velitelé stran si mohou vypočítat, jaké prostředky má protivník k dispozici. V skutečném boji bude velitel stále v nejistotě o nepříteli a o jeho úmyslech. Velitel je proto na místě, aby vedl boj své jednotky. Boj, ať útok, obrana, ústup atd., je řada situací, které vyžadují postupného rozhodování.

Bojové situace nejsou složité problémy, jaké se z nich často dělají. Ty v boji nikdy nebudou. Budou to jen svízelné, avšak jednoduché situace.

Domnívám se, že výcviku těchto velitelů je třeba dát poněkud jiný směr. Místo rozsáhlých cvičení na mapě, jejichž význam pro tyto velitele není jistě nijak velký, je třeba cvičit je především v řešení krátkých bojových situací v terénu, jak aplikačně, tak i s jednotkami, a v spisování jasných a stručných rozkazů. Úlohy je třeba řešit též vzhledem na denní a roční dobu a na povětrnost. Jedna a táž úloha bude provedena jinak za jasného dne, jinak za mlhy, v noci, za soumraku, v létě, v zimě atd. Z tohoto důvodu je třeba konat velitelská cvičení po celý rok. V rozkazech se nesmí nezapomínat na OPL., OPÚV., a to ani pasivní, ani aktivní.

Při bojových cvičeních v terénu neváhá řídicí cvičení zakročit tam, kde byl projevěn nezáměr a nedbalost. Rozhodčí bezohledně diktují ztráty těm jednotkám, které si počínaly chybě.

Při rozpravách je nutno provádět kritiku s hlediska moderního boje a s hlediska velitelů malých jednotek. Posouditi vedení malých jednotek,

využívání terénu, jeho úpravu, provádění plynového poplachu, rychlost provedení, překvapení nepřítele, zda vyhovovalo zastírání a maskování, zda byly překážky proti obrněným vozidlům účelné, vhodné a účinné, zda vydané rozkazy byly stručné, zda podřízení jim dobře rozuměli atd.

Rozpravy se nesmějí omezovat jen na kritiku s hlediska čistě taktického, t. j. na př., zda mělo být úsilí nebo těžiště položeno na ten aneb onen hřbet a p. Při kritice jen s tohoto hlediska, nevěnujeme-li pozornost všem právě uvedeným složkám, nemůžeme být ani zdaleka objektivní. Nelze mít na př. za to, že situace je příznivá vždycky tomu, kdo má právě víc prostředků na místě. Záleží mnoho na jejich umístění v terénu, zda a jak dlouho jsou pozorovány nepřítelem, postřelovány jeho dělostřelectvem a p.

Řídící cvičení neváhá přiznat úspěch straně slabší, jestliže umístila své prostředky výhodněji, lépe využívala terénu za postupu, měla menší ztráty nebo překvapila nepřítele (G-V, čl. 306).

Pěchota je s oblibou nazývána královnou zbraní. Jistě má tento honosný název proto, že jediné ona rozhoduje v boji a ostatní zbraně jsou jejími pomocníky.

Aby mohla svůj těžký úkol splnit, musí být co nejméně zranitelná. Její organisace, výzbroj a výstroj, potřebují neustálého badání a hledání lepšího. Její výcvik musí být zdokonalován, nesmí být na něm šetřeno; pěchotě musí být dáno vše, co potřebuje, zejména veškerý materiál a pomůcky. Musí jí být dána možnost součinnosti s ostatními zbraněmi, aby je dokonale poznala, neboť pěchotní velitelé budou jimi vlastně disponovat.

Řekl jsem, že se budu snažit obsírně odpovědět na otázku, jak zmenšit zranitelnost pěchoty; jsem však přesvědčen, že jsem nevyčerpal všechny podmínky, jichž splnění by ztráty pěchoty v příští válce snížilo. Prosím ostatní, aby též své názory na tuto otázku projevíli.

Pěchota potřebuje nepřetržité péče nás všech.

Major pěch. Drahomír D o r s c h n e r:

Přechod Oisy 4. listopadu 1918.

Historický příklad.*)

Pplk. franc. arm. Ducornez má v svých skvělých přednáškách ze Centre d'Etudes de l'Infanterie ve Versailles popsán též přechod řeky Oisy, provedený francouzskými jednotkami 4. listopadu 1918. Přechod je vyličen jako skutečně zajímavý případ, kdy pěchota dlouhou dobu je ponechána sama sobě a kdy musí spoléhat jen na své prostředky. Je to tím zajímavější, že k přechodu dochází na frontě, kde je dostatek všech ostatních bojových prostředků, jež by pěchotu mohly podporovat, jimž však to tvar terénu znemožnil. Ličení přechodu Oisy je zajímavé také po stránce zbraní a střeliva, jichž pěchota k umožnění přechodu použila, jakož i závěr z toho pro nás plynoucí.

★

*) Podle přednášky pplk. franc. arm. Ducorneza.